

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ  
МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ імені С.З. ГЖИЦЬКОГО**

**Кафедра безпеки виробництва та  
механізації технологічних  
процесів у тваринництві**

*І.Г. Ярошович, Б.П. Чайковський,  
Т.С. Ярошович, А.В. Шалько*

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ**

для самостійної роботи

з нормативної дисципліни “Охорона праці у тваринництві”  
на тему: **“Вимоги безпеки до виробничого обладнання,  
експлуатації сільськогосподарської техніки та утримання  
тварин у сільськогосподарському виробництві”**

І.Г. Ярошович, Б.П. Чайковський, Т.С. Ярошович, А.В. Шалько. Методичні рекомендації з нормативної дисципліни «Охорона праці у тваринництві» на тему: Вимоги безпеки до виробничого обладнання, експлуатації сільськогосподарської техніки та утримання тварин у сільськогосподарському виробництві – Львів, 2020. - 44 с.

Комп'ютерний набір:

*Занічковська В.С.* - комп'ютерний набір, старший лаборант кафедри  
БВ та МТП у тваринництві

Рецензенти:

*Білонога Ю.Л.* – доктор технічних наук, професор кафедри загально-технічних дисциплін ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького

*Двилюк І.В.* – кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри гігієни, санітарії та загальної ветеринарної профілактики ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького

Методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри безпеки виробництва та механізації технологічних процесів у тваринництві протокол № 13 від 20.02.2020р.

Методичні рекомендації затверджено на засіданні науково-методичної ради біолого-технологічного факультету, протокол № 07 від 12.03.2020 р.

Методичні рекомендації укладено відповідно до навчальної програми «Охорона праці у тваринництві» з підготовки ОР «Магістр», спеціальність 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» для студентів, слухачів курсів відділу після дипломної освіти та слухачів курсу «Основи ветеринарного та технологічного забезпечення тваринництва» ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького.

## Зміст

### Вступ

1. Вимоги безпеки до виробничого обладнання та організації робочих місць
2. Вимоги безпеки під час експлуатації сільськогосподарської техніки
3. Вимоги безпеки під час одержання продукції тваринництва
  - 3.1. *Вимоги безпеки під час приготування кормів*
  - 3.2. *Вимоги безпеки під час навантаження, транспортування та роздавання кормів*
  - 3.3. *Вимоги безпеки під час перегону та випасання тварин*
  - 3.4. *Вимоги безпеки під час прибирання, видалення, оброблення та зберігання гною*
4. Вимоги безпеки під час утримання великої рогатої худоби
  - 4.1. *Вимоги безпеки до утримання бугаїв та взяття сперми*
  - 4.2. *Вимоги безпеки до зберігання та перевезення сперми*
  - 4.3. *Вимоги безпеки до осіменіння корів і телиць*
  - 4.4. *Вимоги безпеки до ветеринарного обслуговування тварин*
  - 4.5. *Вимоги безпеки до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби*
  - 4.6. *Вимоги безпеки до проведення ветеринарно-санітарних заходів*
  - 4.7. *Вимоги безпеки до доїння корів та первинної обробки молока*
  - 4.8. *Вимоги безпеки до обігріву тварин*
5. Вимоги безпеки під час утримання коней
  - 5.1. *Вимоги безпеки до догляду за кіньми*
  - 5.2. *Вимоги безпеки до доїння кобил*
  - 5.3. *Вимоги безпеки до догляду за жеребцями-плідниками*
  - 5.4. *Вимоги безпеки до осіменіння кобил, зберігання та транспортування сперми*
  - 5.5. *Вимоги безпеки до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби*
  - 5.6. *Вимоги безпеки до проведення ветеринарно-санітарних заходів, ветеринарної обробки й чищення коней*
  - 5.7. *Вимоги безпеки до підковування та таврування коней*
  - 5.8. *Вимоги безпеки до перегону коней*
6. Вимоги безпеки під час утримання свиней
  - 6.1. *Вимоги безпеки до догляду за свинями*
  - 6.2. *Вимоги безпеки до обігріву тварин*
  - 6.3. *Вимоги безпеки до догляду за кнурами*
  - 6.4. *Вимоги безпеки до штучного осіменіння тварин*

- 6.5. *Вимоги безпеки до проведення ветеринарно-санітарних заходів*
- 6.6. *Вимоги безпеки до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби*
- 7. *Вимоги безпеки під час гужових переїздів та перевезень*
- 8. *Вимоги безпеки під час утримання птиці*
  - 8.1. *Вимоги безпеки до догляду за птицею*
  - 8.2. *Вимоги безпеки до застосування засобів інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювання*
  - 8.3. *Вимоги безпеки до годівлі та напування птиці*
  - 8.4. *Вимоги безпеки до утримання водоплавної птиці з використанням відкритих водоймищ*
  - 8.5. *Вимоги безпеки до догляду за страусами*
  - 8.6. *Вимоги безпеки до збирання і транспортування яєць*
  - 8.7. *Вимоги безпеки до інкубації яєць*
  - 8.8. *Вимоги безпеки до забою птиці*
- 9. *Вимоги безпеки в бджільництві*

## **Перелік термінів, скорочень та умовних позначень**

**АПК** – агропромисловий комплекс

**ЗІЗ** – засоби індивідуального захисту

**ОП** – охорона праці

**ООП** – основи охорони праці

**СУОП** – система управління охороною праці

**НПАОП** – нормативно - правові акти з охорони праці

**МОП** – Міжнародна організація праці

**ВООЗ** – Всесвітня організація охорони здоров'я

**ДСН** – державні санітарні норми

**ДСН і П** – державні санітарні норми і правила

**ДСТУ** – державний стандарт України

## Вступ

Модернізація АПК відбувається постійно. В процесі модернізації було введення нової техніки та засобів виробництва, змінювалися підходи до забезпечення охорони праці, впроваджувались нові системи стандартів безпеки праці, технічних регламентів, професійної підготовки кадрів для виробництва, науки і освіти.

Фахівці Міжнародної організації праці (МОП) та Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) виділяють більше 150 класів професійних ризиків і приблизно одну тисячу їх видів, які є реальною небезпекою для двох тисяч різних професій в тому числі агропромисловий комплекс.

Небезпечні умови праці в сільському господарстві спричинені конструктивними недоліками машин і технологічного устаткування, браком технічних засобів безпеки, незадовільним рівнем організації виробництва (недостатня кваліфікація працівників та знання з питань охорони праці).

Основним видом подій, що призводять до нещасних випадків з важкими наслідками в АПК, є дія предметів та деталей, що рухаються, розлітаються, обертаються, унаслідок яких гине або важко травмується понад третина працівників. Серед причин таких травм — відкритий доступ до рухомих і таких, що обертаються, деталей обладнання, машин та механізмів, брак захисних і блокувальних обладнань, недосвідченість працівників, брак оцінки ризиків і, мабуть, найголовніше - брак належного контролю над безпечним веденням робіт. В АПК України на кожних 100 нещасних випадків на виробництві 13-14 смертельних. Це найгірший показник серед усіх галузей. У Європі такий показник у 100 разів менше! Одна з най травмо-небезпечніших професій у сільському господарстві - механізатор (у середньому половина всіх, що травмуються).

Здебільшого польові роботи виконуються на значній відстані від центральної садиби і тракторної бригади. Через це знижується контроль за безпекою працівників з боку адміністрації господарства. У цих умовах підвищується особиста відповідальність механізаторів за безпеку проведення робіт.

Поява сучасної високоенергетичної мобільної техніки не змінила ситуації на краще - професія механізатора сільгоспвиробництва залишається вкрай ризикованою. Адже на механізованих роботах продовжують масово використовувати трактори і комбайни з високим ступенем спрацювання деталей і вузлів, з невиявленими експлуатаційними дефектами, без технічних засобів захисту. Нову закордонну техніку мають змогу придбати здебільшого великі агрохолдинги, а на менших підприємствах та у фермерських господарствах продовжують використовувати трактори, комбайни та вантажні автомобілі,

термін експлуатації яких 10-20 і більше років. До того ж система інженерного вистежування технічного стану та періодичного обслуговування мобільної техніки налагоджена далеко не на всіх малих та середніх підприємствах.

Більшість господарств не мають інженерів (спеціалістів) з охорони праці. У кращому випадку ці функції виконують інші працівники за сумісництвом. На таких же засадах нині побудовано праце охоронну управлінську - інформаційну вертикаль АПК: у районних та обласних управліннях агропромислового розвитку держадміністрацій до функцій провідних і головних фахівців з охорони праці додано стільки обов'язків інших напрямів сільського господарства, що безпека та гігієна праці залишається фактично поза увагою.

Починати потрібно із освіти. А тут важливу роль мають відігравати аграрні навчальні заклади. Адже саме вони формують праце охоронний світогляд у майбутніх фахівців аграрного сектору - у забезпеченні здобуття ними практичних знань з питань оцінювання виробничих (професійних) ризиків.

Крім того, в аграрній галузі не має праце охоронного контролю. А такий контроль потрібен, адже на сільгосп підприємстві досить часто роботи з підвищеною небезпекою виконують працівники без належної кваліфікації, без оформлення наряду-допуску, механізаторам доводиться почергово керувати різними сільськогосподарськими агрегатами, на робочих місцях наявні шкідливі та небезпечні виробничі чинники.

В організації системи охорони праці та дотриманні належних умов праці у великих сільськогосподарських підприємствах та всіх інших - середніх, малих, фермерських - є суттєва різниця. Це виявляється в не проведенні другою групою господарств атестації робочих місць за умовами праці, не забезпеченні працівників спецодягом та іншими ЗІЗ, відсутності технічних засобів безпеки. У них немає інструкцій з охорони праці для робочих місць, а праце охоронні інструктажі не проводяться або проводяться формально.

З економічної точки зору трудова діяльність повинна забезпечувати максимально можливий рівень продуктивності. В ідеалі трудова діяльність повинна надавати людині задоволення і не бути надмірно важкою чи напруженою, і не піддаватися професійним ризикам або нещасним випадкам якщо вона здійснюється в рамках трудового законодавства та нормативно-правовим актам.

Саме основним нормативно-правовим актом, який регламентує безпечне виконання робіт, є Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві, затверджені наказом Міністерства соціальної політики України від 29.08.2018р. № 1240, які набрали чинність 12.10.2018р. НПАОП 01.0-1.02-18.

Цими Правилами охорони праці у сільськогосподарському виробництві визначено такі вимоги:

- до виробничого обладнання та організації робочих місць;
- під час експлуатації сільськогосподарської техніки;
- під час одержання продукції тваринництва, а саме під час: приготування, навантаження, транспортування та роздавання кормів, транспортування і перегін та випасання тварин, прибирання, видалення, оброблення та зберігання гною;
- під час утримання великої рогатої худоби;
- під час утримання коней;
- під час утримання свиней;
- під час гужових переїздів та перевезень;
- під час утримання птиці;
- до застосування засобів інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювання;
- до годівлі та напування птиці;
- безпеки в бджільництві.

Правила поширюються на всіх юридичних та фізичних осіб, які провадять діяльність у сільському господарстві і відповідно до законодавства використовують найману працю, та працівників, що працюють у сільськогосподарському виробництві.

Також вимоги Правил є обов'язковими для виконання роботодавцями та працівниками під час виробництва сільськогосподарської продукції.

Метою методичних рекомендацій є сприяння майбутнім фахівцям аграрного сектору володіти вимогами безпеки до виробничого обладнання, експлуатацією сільськогосподарської техніки та утримання тварин у сільськогосподарському виробництві.

Завдання методичної рекомендації передбачає забезпечення гарантії збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у процесі трудової діяльності АПК.

Дані методичні рекомендації є пошуковою формою вдосконалення навчального процесу і призначені для самоконтролю та полегшення засвоєння матеріалу, а також є методичною допомогою студентам-випускникам у виконанні розділу охорони праці магістерських робіт пов'язаних з проблемою охорони праці у трудовій діяльності працівників сільськогосподарських підприємств.

Зміст методичних рекомендацій викладений відповідно до вимог навчальної програми з предмету «Охорона праці у тваринництві» з підготовки ОР «Магістр», спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції



тваринництва » для студентів, слухачів курсу відділу після дипломної освіти та слухачів курсу «Основи ветеринарного та технологічного забезпечення тваринництва» ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького.

## **1.Вимоги безпеки до виробничого обладнання та організації робочих місць**

Високої надійності та безпеки технологічних процесів досягають правильними проектними рішеннями, що розробляються на основі всебічного наукового дослідження умов безпечного проведення нових технологічних процесів та дотримання таких умов для уже наявних процесів. До того ж враховують побічні реакції та інші процеси, що можуть призвести до аварійних ситуацій, дотримання технологічного регламенту, високу якість виготовлення обладнання і технічного рівня експлуатації, а також виконання інших заходів, що впливають на особливості виробництва.

У технологічних процесах різних галузей промисловості застосовується різноманітне за призначенням, влаштуванням й особливостями експлуатації обладнання. Все обладнання можна поділити на три групи: апарати, машини та транспортні засоби. Залежно від призначення обладнання буває універсальним, спеціалізованим та спеціальним.

**Універсальне** обладнання загального призначення застосовується в різних виробництвах.

**Спеціалізоване** обладнання використовується для проведення одного процесу різних модифікацій.

**Спеціальне** обладнання призначається для проведення лише одного процесу.

**Робоче місце** у сільськогосподарському виробництві це зона дії працівника, в якій зосереджені засоби виробництва, які необхідні для виконання певної роботи, і здійснюється трудовий процес за участю одного або кількох виконавців. У сільському господарстві слід розрізняти робоче місце і робочу зону. Робоче місце просторово обмежене вузькими рамками і характеризується наявністю певних засобів, за допомогою яких виконавець здійснює робочі дії (кабіна трактора, комбайна, місце на посівному чи іншому причіпному агрегаті, приміщення та ін.).

**В алгоритмі для кожного робочого місця, праця, що виконується, чи виробничого об'єкта, який перебуває в експлуатації господарства, потрібно:**

- вказати виробничі небезпеки (наявні та потенційні);
- охарактеризувати можливі типові помилки працівників, що можуть призвести до виробничих травм чи професійних захворювань;
- перелічити типові несправності виробничого устаткування, які є найнебезпечнішими для працівників;
- запропонувати методи контролю показників безпеки на робочому місці;
- вказати заходи для зниження виробничих ризиків.

**Робоча зона** - це певна ділянка поля, по якому рухається агрегат з певними робочими місцями працівників машинно-тракторні агрегати чи самі працівники, які діють на предмети праці за допомогою механічних або ручних засобів. Така особливість вимагає ретельної підготовки при організації робочих місць і робочих зон, унеможливаючи при цьому не раціональні рухи агрегатів та їх працівників. У тваринництві робочим місцем є зона приміщення, де розміщено тварин і обладнання, з допомогою якого здійснюється робочий процес працівника.

Оскільки у сільському господарстві робочі місця характеризуються особливостями, пов'язаними з такими засобами виробництва, як земля, по якій рухаються агрегати з працівниками, робочі місця є непостійними.

Здебільшого польові роботи виконуються на значній відстані від центральної садиби і тракторної бригади. Через це знижується контроль за безпекою працівників з боку роботодавця. У цих умовах підвищується особиста відповідальність механізаторів за безпеку проведення робіт.

Усе це об'єктивно збільшує вірогідність травматизму, особливо при недотриманні заходів безпеки і правил охорони праці.

Основним нормативно-правовим актом на сьогоднішній день, який регламентує безпечне виконання робіт у сільськогосподарському виробництві, є НПАОП 01.0-1.02-18 «Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві», затверджені наказом Міністерства соціальної політики України від 29.08.2018р. № 1240, які набрали чинності 12.10.2018р.

Згідно нового нормативно-правового акту з охорони праці 01.0-1.02-18 втратили свою чинність:

**НПАОП 01.2-1.10-05**, наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 06 грудня 2004 року № 268 «Про затвердження Правил охорони праці у тваринництві. Велика рогата худоба», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 226/10506 (зі змінами);

**НПАОП 01.2-1.09-05**, наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 06 грудня 2004 року № 269 «Про затвердження Правил охорони праці у тваринництві. Свинарство», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 року за № 227/10507 (зі змінами);

**НПАОП 01.2-1.03-08**, наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 06 жовтня 2008 року № 213 «Про затвердження Правил охорони праці у птахівництві», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03 листопада 2008 року за № 1067/15758;

**НПАОП 01.2-1.11-12**, наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 26 листопада 2012 року № 1350 «Про затвердження Правил охорони праці у

тваринництві. Конярство», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 грудня 2012 року за № 2072/22384;

**НПАОП 01.0-1.01-12**, наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України від 26 листопада 2012 року № 1353 «Про затвердження Правил охорони праці у сільськогосподарському виробництві», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 грудня 2012 року за № 2075/22387.

**Вимоги безпеки до виробничого обладнання та організації робочих місць є такими:**

1. Обладнання, що надається працівникам та ними використовується за призначенням, має бути технічно справним і відповідати:

- вимогам технічних регламентів, якщо обладнання виготовлене після дати обов'язкового застосування відповідних технічних регламентів, що поширюються на це обладнання;

- загальним вимогам безпеки до обладнання, що зазначені у нормативно-правових актах з охорони і гігієни праці та відповідних нормативних документах на його виготовлення, якщо обладнання виготовлене до дати обов'язкового застосування відповідних технічних регламентів, що поширюються на це обладнання.

2. Обладнання, під час експлуатації якого можливе виділення шкідливих речовин у повітря робочої зони, має бути обладнане місцевою вентиляцією.

Пуск місцевої вентиляції має бути з'єднаний із пуском технологічного обладнання.

3. Рівень шуму виробничого обладнання не має перевищувати встановлених норм. У разі перевищення допустимих норм шуму робочої зони працівники мають бути забезпечені засобами індивідуального захисту органів слуху.

4. Струмопідвідні проводи до електрифікованих машин і установок у виробничих приміщеннях мають бути ізольовані і захищені від механічного пошкодження.

5. Трубопроводи, запірні арматури, насоси і ємності, розміщені у теплицях, які використовують під час застосування гербіцидів та агрохімікатів, мають бути герметично закритими.

6. Гальма засобів малої механізації (підвісних транспортних ліній, стрічкових транспортерів, електричних візків, що переміщуються надґрунтовими реєстрами тощо), які застосовують під час збирання урожаю і транспортування його у складські приміщення, мають бути справними та з'єднаними з пусковими пристроями.

## **2. Вимоги безпеки під час експлуатації сільськогосподарської техніки**

1. Експлуатація сільськогосподарських машин (сільськогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем складових частин та окремих технічних вузлів) має здійснюватися з урахуванням вимог експлуатаційної документації.

2. Вузли та елементи сільськогосподарських машин, що рухаються, обертаються та можуть становити небезпеку, мають бути огорожені захисними кожухами, які забезпечують безпеку працівників.

3. Не дозволяється:

- експлуатація несправних машин та обладнання;
- експлуатація сільськогосподарських тракторів без електростартерного запуску двигуна та із відсутньою або несправною системою блокування запуску двигуна за ввімкнутої передачі.

4. Перед виконанням робіт треба переконатися, що дроти повітряних ліній і електропередач не буде зачіпати техніка, проїжджаючи під ними.

5. Під час проїзду сільськогосподарської техніки потрібно дотримуватися безпечної дистанції.

### **3. Вимоги безпеки під час одержання продукції тваринництва**

#### **3.1. Вимоги щодо безпеки під час приготування кормів**

До роботи на кормоприготувальних машинах допускаються особи, які досягли 18-ти річного віку, не мають медичних протипоказань, пройшли виробниче навчання, здали іспити й одержали посвідчення за фахом і першу кваліфікаційну групу з електробезпеки, а також пройшли інструктажі заходів безпеки з охорони праці.

**Під час приготування кормів треба дотримуватися таких вимог безпеки:**

1. Перед запуском подрібнювача потрібно впевнитися у відсутності сторонніх предметів усередині нього і на живильниках.

2. Подавати продукти в подрібнювач дозволяється тільки після виходу його ротора у робочий режим.

Продукт необхідно подавати у машину рівномірно, використовуючи для цього спеціальні дерев'яні подавачі-проштовхувачі з ручкою довжиною не менше 1 м.

При роботі з подрібнювачами потрібно дотримуватися таких заходів безпеки, щоб під час їх завантажування необхідно слідкувати, щоб до них не потрапляли сторонні предмети і змерзлі грудки технологічного продукту.

**Забороняється:**

1. Очищати від забивання робочі органи (подрібнювачі, живильники тощо) потрібно тільки після вимкнення і остаточного зупинення обладнання.
2. Забороняється перебування працівників на платформі живильника під час його роботи та у зоні викидання подрібненої маси.
3. Завантаження сировини в автоклави повинно бути механізованим.
4. У разі використання хімічних реагентів необхідно передбачати герметизацію обладнання та улаштування системи аспірації.
5. Перед кожним циклом парового оброблення кормів необхідно проводити гідравлічну перевірку автоклава, а також прилеглих трубопроводів і запірної арматури.
6. Противаги кришок автоклавів повинні бути огорожені, а їх маса відрегульована так, щоб унеможливити самовільне опускання кришок.
7. Під час гідробаротермічного оброблення грубих кормів знімати або відкривати кришки устаткування дозволено тільки після припинення подавання пари та повного закриття вентилів.
8. Під час вивантажування кормів з автоклава необхідно провентилювати приміщення.
9. Кожний прес-екструдер повинен бути обладнаний пристроєм для примусового витяжного вентилювання.

**При роботі з подрібнювачами не дозволяється:**

1. Перебування навпроти регулятора-гранулятора під час запускання, зупинення і роботи прес-екструдера;
2. Запускання прес-екструдера з частково закритими (або забитими продуктами) вихідними отворами регулятора-гранулятора;
3. Забирання руками проби суміші на виході із шнека дозатора;
4. Розбирання шнекової частини за температури деталей понад 45 °С.

**3.2. Вимоги безпеки під час навантаження, транспортування та роздавання кормів**

1. Під час завантаження сипучих кормів працівники не мають перебувати у кузові транспортного засобу або ковші навантажувача.
2. Під час роботи навантажувачів працівники мають узгоджувати свої дії з машиністом навантажувача.
3. Місця під'їждання транспортних засобів до вивантажувальних механізмів, приймальних бункерів мають бути обладнані відбійними брусами.
4. Трактор із навісним навантажувачем для підвищення поздовжньої стійкості треба укомплектовувати бульдозерною навіскою та підпирними боковими лапами. Не допускається робота трактора з навісним обладнанням на крутих схилах.

5. Не допускається перебування сторонніх осіб, а також перебування працівників під вантажем і стрілою в зоні роботи навантажувачів, фуражирів.

6. Розробляти скирти, бурти, траншеї та інші кормосховища заввишки понад 2 м треба механізовано, вертикальними шарами, починаючи з краю верхньої частини, унеможливаючи зсунення або обвалення частини скирти, бурту, траншеї тощо. Утворені козирки, навіси корму в скиртах, буртах і траншеях треба обвалити.

7. Транспортні засоби, поставлені під навантажування (розвантажування), мають бути загальмовані, щоб запобігти їх самовільному рухові.

8. Для підвищення стійкості перед виконанням транспортних робіт колісними тракторами потрібно передні і задні колеса встановити на максимальну ширину колії. Під час ожеледиці і у важко прохідних місцях дороги на провідні колеса треба одягти ланцюги проти ковзання.

9. До виконання робіт на транспортних засобах, навантажених соломною, сіном, допускаються працівники, яким виповнилося 18 років, які пройшли спеціальне навчання та перевірку знань, мають відповідне посвідчення та пройшли медогляд.

10. Для піднімання на транспортний засіб, навантажений соломною або сіном, чи спускання з нього працівників належить забезпечити мотуззяними або приставними драбинами, обладнаними нековзкими елементами та елементами проти падіння драбини.

11. Ремонт і технічне обслуговування стаціонарних кормороздавачів треба проводити за вимкненого вимикача та знятих запобіжників електричного щита. На щит потрібно повісити плакат із написом «Не вмикати! Працюють люди».

12. Для роз'єднання і з'єднання тягових ланцюгів треба мати пристрої, які унеможливають зривання і викидання інструменту під час ремонту.

13. Не дозволяється здійснювати очищення, технічне обслуговування і ремонт трактора за ввімкненого двигуна.

14. Заборонено експлуатувати підвісну дорогу кормороздавача зі зношеними підвісками, кріпленнями, зварними котками, підіймачами, запірними пристроями кузова і підіймача, а також погнутими рейками та розходженням їх у місцях стиків.

### **3.3. Вимоги безпеки під час транспортування, перегону та випасання тварин**

1. До виконання робіт із догляду, випасання, перегону тварин допускаються спеціально навчені працівники, яким виповнилося 18 років та які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

2. Для перевезення тварин треба використовувати спеціальні машини-скотовози, свиновози або інший відповідно обладнаний транспорт. У разі

використання вантажних автомобілів борти їх повинні мати додаткову решітку заввишки не менше ніж 0,8 м із сітчастою або глухою стелею.

3. Перед тим як виганяти тварин із секцій та приміщень, їх двері потрібно повністю розчинити і зафіксувати, щоб забезпечити вільний прохід тварин до місця вантаження.

4. Для запобігання травмуванню обслуговуваного персоналу у місцях вивантаження свиней із залізничних вагонів і автомашин мають бути передбачені загони з пандусами для спускання тварин. Біля естакади, платформи має бути встановлений відбійний брус для автомобільного транспорту.

5. У місцях проведення вантажно-розвантажувальних робіт встановлюють естакади і напрямними руху тварин з огороженими проходами уздовж них для працівників, які обслуговують тварин.

6. Сумарна вага тварин, які перевозяться, не має перевищувати вантажопідйомність машини.

7. Не дозволяється:

- залишати тварин без нагляду на смузі відведення дороги;
- переганяти тварин дорогами з покращеним покриттям, якщо поруч є інші дороги;
- переганяти тварин дорогами у темний час доби та за умов недостатньої видимості.

8. Для перегону тварин через річки та інші водні перешкоди потрібно вибирати неглибокий брід, із рівним дном, без коріння, корчів та каміння.

9. Через залізничні колії тварин потрібно переганяти у спеціально відведених місцях. У туман, дощ або темний час доби тварин переводять на прив'язі не більше ніж по двоє на одного погонича.

#### **3.4. Вимоги безпеки під час прибирання, видалення, оброблення та зберігання гною**

1. До виконання робіт із прибирання, видалення, оброблення та зберігання гною допускаються спеціально навчені працівники, яким виповнилося 18 років та які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

2. Під час роботи з мобільними механізмами для прибирання гною треба дотримуватися таких вимог:

- прибирання гною у приміщеннях із безприв'язним утриманням худоби дозволяється лише за відсутності тварин;
- під час руху бульдозера вздовж проходу тракторист має стежити, щоб на його шляху не було працівників і тварин;
- випускна труба трактора має бути обладнана іскрогасником;
- після прибирання гною приміщення потрібно провентилувати до повного видалення відпрацьованих (вихлопних) газів.



3. Щоб уникнути перекидання тракторного агрегату під час вантаження гною з естакад, тракторист має стежити, щоб ніж бульдозера не висувався за край естакади, який потрібно позначати тросом або мотузкою.

4. Тракторний навантажувач, ковшовий або грейферний, під час вантаження гною з гноєсховищ у транспортні засоби має стояти на рівній спланованій ділянці.

5. Переїжджати тракторним навантажувачем на нове місце можна тільки після звільнення грейфера або ковша від гною.

6. Під час переїжджання трактора треба установити його робочі механізми і домкрати у транспортне положення.

7. Тракторист має стежити, щоб під час роботи навантажувача поблизу нього і під стрілою не перебували працівники.

8. Перед виходом із кабіни навантажувача тракторист має опустити грейфер або ківш, поставити всі важелі керування в нейтральне положення і вимкнути вал відбору потужності.

9. Перед початком роботи навантажувача потрібно подати попереджувальний сигнал.

10. Місця над гнойовим каналом, де тимчасово знято ґратку, мають бути огорожені.

11. Скребокві, стрічкові транспортери і люки для скидання гною або посліду мають бути огорожені захисними решітками.

12. Глибокі гноєприймачі, вмістища для збереження рідкого гною, аеротенки, гноєсховища мають бути обладнані захисними огорожами або перилами. Металеві сходи з рифленою поверхнею треба періодично очищати від бруду, льоду і снігу.

13. Під час видаляння гною з гноєнакопичувачів пневматичною установкою не дозволяється відкривати люк і спускатися у накопичувач.

14. Під час транспортування гною не дозволяється виконувати будь-які роботи із запірним клапаном накопичувача, усувати несправності, затягувати болтові з'єднання на гноєпроводах.

## **4. Вимоги безпеки під час утримання великої рогатої худоби**

### **4.1. Вимоги до утримання бугаїв та взяття сперми**

1. До обслуговування бугаїв допускають спеціально навчених працівників, яким виповнилося 18 років та які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи.

Обслуговування бугаїв доручають досвідченим, фізично сильним скотарям.

2. Працівники віком до 18 років, а також вагітні жінки та жінки, що годують груддю, до цієї роботи не допускаються.

3. Під час догляду за тваринами, виконання різних робіт поблизу них треба бути обережним.
  4. Для бугаїв треба обладнувати майданчики з механічними пристроями для примусового водіння.
  5. Територію, на якій розміщені приміщення для утримання биків і вигульні майданчики, потрібно загородити металевою огорожею заввишки не менше ніж 1,5 м.
  6. На вигульних майданчиках дозволяється вигулювати на прив'язі лише одного бугая. Для виведення бугая з індивідуального майданчика скотар має, не заходячи на майданчик, зачепити бугая палицею-водилом за носове кільце і тільки після цього відчепити карабін прив'язі та відчинити випускні двері.
  7. Під час чищення годівниць і роздавання корму голову бугая треба фіксувати ланцюгом із карабіном (скотар при цьому має перебувати у кормовому проході).
  8. У разі виявлення у бугая негативної реакції на скотаря, який його доглядає, скотар має замінити свій спеціальний одяг. Якщо це не допомагає, треба доручити доглядати цього бугая іншому скотарю з цього приміщення.
  9. Технікам штучного осіменіння та працівникам, що постійно доглядають бугаїв, не дозволяється бути присутніми під час проведення болісних для бугая профілактичних і лікувальних процедур, а також під час розчищення ратиць, обрізання рогів, вставлення носових кілець тощо.
  10. Сперму від бугаїв беруть у спеціальному приміщенні (манежі) із станком, який захищає працівників від травмування.
- #### **4.2. Вимоги до зберігання та перевезення сперми**
1. Усі приміщення пункту штучного осіменіння, обладнання і територію біля пункту треба утримувати в чистоті та належному порядку. У приміщенні не має бути мух. Не дозволяється вхід до пункту стороннім особам.
  2. Щоденно після закінчення роботи потрібно прибирати всі приміщення, мити станки та підлогу.
  3. Працюючи з кріогенним обладнанням, слід виконувати такі вимоги:
    - посудини Дьюара встановлювати не ближче ніж за 1 м від нагрівальних приладів;
    - не допускати падіння посудин Дьюара, а також ударів по них;
    - горловини посудин мають бути постійно закриті тільки кришками, які входять до комплекту посудин;
    - проводити контроль за накопиченням кисню в рідині, що міститься в посудині, і своєчасно її видаляти за досягнення концентрації кисню 15 %;
    - не видаляти збагачену киснем рідину з посудини Дьюара випаровуванням;

- не заливати рідкий азот із домішками повітря і рідкого кисню;
  - під час транспортування цистерн і посудин Дьюара з рідким азотом на автомобілях та інших видах транспорту потрібно закріплювати їх для запобігання падінню та переміщенню опорною поверхнею;
  - у разі появи на поверхні посудини інею, «снігової шуби» або за різкого підвищення випаровування, що є наслідком втрати вакууму, слід вилити рідкий азот із посудини, а посудину поставити на відігрівання протягом 3-х діб у приміщенні, куди заборонений доступ людям.
4. Під час розморожування сперми в скляних ампулах слід працювати в захисних окулярах або із запобіжним щитком.
  5. Персонал, який працює з посудинами Дьюара і рідким азотом, має бути в халатах, захисних окулярах або щитках з органічного скла та рукавицях. Одяг має бути без кишень, штани - без манжет і закривати верх взуття, рукавиці - сухими та вільно одягатися на руки. Одяг слід підбирати за зростом і розміром, повністю заправляти та застібати.
  6. Заливати рідкий азот у посудину Дьюара (коли температура всередині неї відповідає температурі навколишнього середовища) слід повільно. Якщо азот заливають через гнучкий шланг діаметром 20 мм, тиск у транспортному резервуарі не має перевищувати 0,05 МПа (0,5 атмосфери). До того ж кінець гнучкого шланга має бути опущений до дна.
  7. Заправляти посудини рідким азотом одному працівнику не дозволяється.
  8. Під час роботи в приміщенні, де можлива небезпека підвищеного вмісту азоту, працівників слід забезпечити справними ізолювальними протигазами. У разі запаровування через вдихання парів азоту потерпілого потрібно вивести з приміщення на свіже повітря.
  9. У приміщенні, де заправляють і зберігають рідкий азот, використовувати відкритий вогонь не дозволяється.

### **4.3. Вимоги до осіменіння корів і телиць**

1. Відбирати тварин, які підлягають осіменінню, має персонал, навчений правилам охорони праці.
2. Для відбору тварин для осіменіння в разі безприв'язного утримання потрібно використовувати розколи.
3. Осіменіння тварин слід проводити на пунктах штучного осіменіння у спеціальних станках, обладнаних пристроєм для надійної фіксації тварини.
4. При мано- або ректоцервікальному способі осіменіння технік має працювати у спеціальних поліетиленових або гумових рукавичках.
5. Ректальне дослідження тварин слід проводити у станках із надійною фіксацією. Не допускається проведення ректальних досліджень через перегородки в станках, денниках та на прив'язі.

#### **4.4. Вимоги до ветеринарного обслуговування тварин**

1. Оброблення тварин і об'єктів пестицидами слід проводити з урахуванням економічного порога шкідливості та прогнозу погоди.

2. Ветеринарні препарати для лікувальних, профілактичних, діагностичних і санітарних заходів слід застосовувати тільки за наявності етикеток та супровідних документів, де зазначено їх найменування, якість, вагу і строк використання. Використовувати ветеринарні препарати, строк придатності яких закінчився, заборонено.

3. Для заспокоєння чи знерухомлення тварин із метою забезпечення безпеки працівників треба застосовувати (залежно від показань) нейроплегічні, анагезивні, міорелаксивні препарати відповідно до вказівок щодо їх застосування.

4. Дезінфекційні засоби, отрутохімікати, луги і кислоти потрібно зберігати в закритих складських приміщеннях у міцній справній тарі з маркуванням із зазначенням найменування, заводу виробника, дати виготовлення, строку зберігання, номера партії, маси тощо.

5. Отруйні та сильнодіючі лікарські речовини підлягають зберіганню у сейфах або металевих шафах під замком, а також предметно-кількісному обліку в спеціальних журналах.

6. До роботи, пов'язаної із зберіганням, відпусканням і застосуванням лікарських засобів, допускаються працівники, які мають вищу чи середню спеціальну ветеринарну або фармацевтичну освіту.

7. Відбір тварин для проведення ветеринарно-санітарних заходів треба здійснювати за допомогою спеціальних пристроїв, розколів тощо.

#### **4.5. Вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби**

1. Догляд за тваринами, хворими на заразні хвороби, доручається працівникам, призначеним роботодавцем. Працівники віком до 18 років, а також вагітні жінки та жінки, що годують груддю, до цієї роботи не допускаються.

2. До роботи з догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби, допускаються працівники, яким зроблені профілактичні щеплення, які проінструктовані про особисті застережні заходи та правила поведінки із зараженим матеріалом, а також про догляд за хворими тваринами.

3. У разі виявлення захворювання тварин заразними хворобами роботодавець має повідомити про це ветеринарну службу і вжити заходів для ізоляції тварин. У разі виникнення зооантропонозних захворювань треба також повідомити медичну службу.

4. Персонал, який доглядає за тваринами, що хворіють на заразні хвороби, крім спеціального одягу і спеціального взуття, має забезпечуватися санітарним

одягом та взуттям, а також засобами індивідуального захисту органів дихання та зору.

5. Одягати будь-який інший одяг поверх санітарного одягу не дозволяється. Санітарний одяг і взуття видаються тільки на період роботи. Після її закінчення одяг знімають, знезаражують та зберігають у спеціальних шафах. Носити санітарний одяг і взуття за межами виробничих приміщень або діляниць роботи з тваринами не дозволяється.

6. Не дозволяється вживати їжу, пити воду та палити під час роботи на фермах, де виявлені заразні хвороби.

#### **4.6. Вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів**

1. Організація і проведення ветеринарно-санітарних заходів мають передбачати:

- застосування спеціальних ветеринарно-санітарних машин і обладнання;
- безпечне зберігання та використання фізичних і хімічних засобів для проведення дезінфекції, дезінвазії, дезінсекції та дератизації.

2. Перед проведенням вологої дезінфекції треба від'єднати приміщення від джерел електричної енергії та звільнити від корму і тварин.

3. Під час проведення дезінфекції та вакцинації з використанням аерозольних генераторів або інших потрібно забезпечити працівників спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального захисту органів дихання та первинними засобами пожежогасіння.

4. Заходити в приміщення під час дезінфекції аерозолями або протягом експозиції знешкодження дозволяється тільки з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

5. Закінчивши експозицію знешкодження, треба відчинити всі вікна та двері, провентилювати приміщення, прибрати підлогу, а все сміття з комахами, що осипалися, знищити.

6. Миття, дезінфекція, газация транспортних засобів і тари мають проводитися в ізолюваних камерах, які герметично закриваються, мають пристрої для відведення відходів у відстійник і каналізацію без застосування ручної праці.

7. Камери для миття, дезінфекції та газации обладнують самостійною вентиляцією, яка забезпечує провітрювання камер, світловими табло «Не заходити» і «Камера провітрена», заблокованими з вхідними дверима та вентиляцією.

8. Вакцинації тварин проводять ветеринарні спеціалісти, які мають вищу або середню спеціальну освіту, а також під їх керівництвом помічники ветеринара.

9. Під час проведення ветеринарно-санітарних заходів із тваринами потрібно використовувати станки для фіксації або розколи.

#### **4.7. Вимоги до доїння корів та первинної обробки молока**

1. Під час доїння неспокійних корів потрібно фіксувати їм задні ноги.
2. Потрібно вибирати найбільш короткі прямолінійні маршрути руху тварин у доїльних залах, не створюючи заторів та унеможливаючи втручання обслуговувального персоналу для їх усунення.
3. Під час доїння корів у доїльних залах у разі прив'язного утримання слід використовувати напівавтоматичні та автоматичні прив'язі з пристроями для групового звільнення тварин.
4. У разі безприв'язного утримання худоби потрібно вибраковувати буйних корів.
5. Над стійлами агресивних тварин потрібно вивішувати таблички з попереджувальним написом «Обережно! Корова б'ється» або «Обережно! Б'є ногами».
6. На тваринницькому комплексі, обладнаному доїльними установками типу «Ялінка», «Тандем», «Карусель» тощо, корів, яких щойно привезли з інших ферм або підприємств, не треба виділяти в самостійну групу. Їх потрібно розподілити у групи корів, які довгий час доїлися на цих установках.
7. У разі доїння корів у стійлах ширина поздовжніх проходів для обслуговування тварин має бути не менше ніж 1,5 м.
8. Місця можливого контакту обслуговувального персоналу з трубопроводами теплоносія повинні мати термоізоляцію, що унеможливує підвищення температури контактної поверхні понад допустимі норми.
9. Монтаж гнучких пневмоліній та вакуумпроводів має унеможлилювати скручування, переломи і тертя об рухомі частини обладнання у процесі експлуатації.
10. У разі появи вібрації, стороннього шуму, різкого коливання кількості обертів сепаратор треба зупинити і не пускати в роботу до усунення неполадок.
11. Доїльний зал, молочне відділення та відділення для миття після закінчення робіт потрібно ретельно прибирати, мити та вентилювати.  
Двічі на місяць їх слід дезінфікувати розчином гіпохлориду кальцію (натрію) з умістом 3 %-ного активного хлору. Стіни приміщень слід мити і дезінфікувати. Заштукатурені стіни приміщення слід дезінфікувати суспензією свіжо гашеного вапна.
12. Приготування дезінфекційних і мийних розчинів потрібно проводити в гумових рукавичках, захисних окулярах для уникнення потрапляння їх на шкіру та органи зору.

#### **4.8. Вимоги до обігріву тварин**

1. Усі опромінювачі з інфрачервоними джерелами мають експлуатуватися із захисною сіткою з підвіскою на відстані не менше ніж 1 м за вертикаллю та горизонталлю від вікна випромінювання до поверхні легкозаймистих матеріалів (соломи, дерева, пластмаси тощо).

2. Технічне обслуговування, ремонт, очищення опромінювачів і випромінювальних установок та зміну висоти підвісу опромінювачів потрібно проводити тільки після їх повного від'єднання від електромережі та охолодження.

3. На кожному об'єкті, обладнаному випромінювальними установками, мають бути захисні окуляри із світлофільтрами або захисні щитки.

4. Не дозволяється використовувати опромінювальні установки з відкритими струмопровідними частинами.

5. Для захисту від надмірного ультрафіолетового випромінювання слід застосовувати відповідні окуляри із захисним склом або інші засоби захисту органів зору.

## **5. Вимоги безпеки під час утримання коней**

### **5.1. Вимоги до догляду за кіньми**

1. Під час виведення коня з денника або заведення до нього треба, щоб приміщення було освітлене, двері повністю розчинені, а двері суміжних денників зачинені. Працівникам стояти у цей час на порозі або поряд забороняється.

2. Забороняється вести жеребця за кобилою. Кобил і жеребців виводити з приміщення та заводити у приміщення слід з певним інтервалом у часі, щоб уникнути контакту.

3. Забороняється зустрічна проводка коней у вузьких коридорах та дверях.

4. Під час заведення коня у денник вуздечку й повід знімають тільки після того, коли кінь буде повністю заведений у денник і повернутий головою до дверей. Після заведення коня денник слід закривати на запірний пристрій.

5. Під час проводки коня працівник має іти ліворуч, нарівні з плечем коня, тримаючи повід у правій руці біля голови коня, а в лівій руці - кінець повода. Забороняється намотувати повід на руку.

6. Під час проводки групи коней дистанція між кіньми має бути не менше ніж 5 м.

7. Під час годування жеребця, норовистого коня або коня, що кусається, корми роздають із боку проходу (не заходячи у стійло або денник), дотримуючись безпечної дистанції.

8. Перед посадкою в сідло вершник має загнuzдати коня, перевірити правильність сідлання, міцність підпруг і путлиць. Посадка вершника на коня у стайні й виїзд із неї верхом, а також в'їзд вершника у стайню забороняються.

9. На конях, які сильно тягнуть або закидають голову назад, слід їздити з мартингалом.

10. Під час руху на будь-якому аллюрі вершник має тримати стійку посадку, не попускати повіддя і не втрачати керування конем. Не допускаються до роботи під сідлом сліпі коні.

11. Їзда в сідлі допускається тільки у взутті з невисоким каблуком (підбором), який щільно прилягає до підошви. Взуття має вільно входити у стремено. Забороняється їздити в сідлі без взуття і засувати ноги у пут лиці.

12. Пересувні напувалки на місці водопою мають бути поставлені на гальма.

13. Забороняється обслуговування табуна на неосідланих конях.

14. Косяки, у яких є неспокійні, злобливі жеребці, потрібно доручати досвідченим працівникам (табунникам).

### **5.2. Вимоги до доїння кобил**

1. Доїння кобил можна проводити тільки після того, як вони будуть зафіксовані методом обтяжки.

2. Кобил вручну доять із лівого боку і починають доїння, коли тварина опирається на ліву задню ногу, що унеможлиблює нанесення несподіваного удару цією ногою.

3. Під час ручного доїння неспокійних і норовистих кобил для запобігання несподіваному удару фіксують передню ліву й задню праву ноги.

4. Під час машинного доїння кобил потрібно доїти у станках, які захищають працівників від травмування тваринами.

### **5.3. Вимоги до догляду за жеребцями-плідниками**

1. Неспокійних жеребців слід утримувати в денниках, розміщених в одному кінці стайні, ближче до виходу. Чистити й виводити таких жеребців потрібно окремо, коли решта коней перебувають у денниках, а коридор стайні вільний.

2. Для недопущення драгування жеребців працівникам забороняється виконувати роботи в стані алкогольного сп'яніння, забороняється виконувати роботу без використання спецодягу та засобів індивідуального захисту, курити й використовувати ароматичні речовини на робочому місці.

3. Приміщення, проходи, денники або інші ділянки, де утримуються жеребці, мають бути освітлені.

4. Для виведення жеребців слід застосовувати вуздечки. Норовистих жеребців виводять у вуздечці на вивідних лейцях завдовжки не менше ніж 2,5 м. Жеребців на лейцях мають виводити не менше ніж двоє працівників.

### **5.4. Вимоги до осіменіння кобил, зберігання та транспортування сперми**



1. Штучне осіменіння і ректальне дослідження на жеребність кобил потрібно проводити у станку, який захищає працівника від можливого удару. Станок має бути обладнаний пристроями для надійної фіксації кобил.

2. Жеребців-пробників на пробу й жеребців-плідників на парування слід виводити вдвох на лейцях не коротших, ніж 5 м.

3. Під час роботи з посудинами Дьюара треба дотримуватися таких вимог:

-посудини забороняється встановлювати ближче ніж за 1 м від нагрівальних приладів;

-забороняється падіння посудин;

-горловини посудин мають бути постійно закриті тільки кришкою, що входить до комплекту посудини;

-забороняється видаляти збагачену киснем рідину з посудини за допомогою випаровування;

-забороняється заливати в посудини рідкий азот із домішками повітря і рідкого кисню.

4. Приміщення, де проводиться робота з рідким азотом, має бути обладнане припливно-витяжною вентиляцією.

5. Під час розморожування сперми у скляних ампулах потрібно працювати з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту.

6. Заливати рідкий азот у посудину Дьюара (якщо температура в ній не відповідає температурі навколишнього середовища) потрібно повільно. Якщо азот заливають через гнучкий шланг, тиск у транспортному резервуарі не має бути більше ніж 0,05 мПа (0,5 атм.). У цьому разі кінець гнучкого шланга має бути опущений до дна. Забороняється викидання кінця шланга з горловини посудини.

7. Заправку посудин рідким азотом забороняється проводити одному працівникові.

### **5.5. Вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби**

1. Догляд за кіньми, хворими на заразні хвороби, дозволяється тільки працівникам, призначеним наказом по підприємству із застосуванням відповідних засобів індивідуального захисту.

2. Забороняється вхід сторонніх осіб на територію ізолятора, де утримуються хворі коні.

3. У випадку примусового забою коней розтин трупів тварин має проводитися ветеринарними спеціалістами у спеціальному одязі.

### **5.6. Вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів, ветеринарної обробки й чищення коней**

1. Перед проведенням вологої дезінфекції приміщення потрібно від'єднати від джерел електричної енергії і звільнити від кормів та коней.

2. Під час вибору дезінфектанта потрібно враховувати його дію на працівників і тварин.

3. Під час проведення дезінфекції потрібно забезпечувати працівників відповідними засобами індивідуального захисту органів дихання.

4. У передроскольну лійку заганяють не більше ніж 5 коней, перебувати в ній працівникам забороняється.

5. Повалення коней треба здійснювати тільки на рівному, вільному від різних сторонніх предметів, просторому місці. У поваленні мають брати участь не менше ніж чотири працівники, які ознайомлені з прийомами повалення.

6. Чищення коней потрібно проводити на прив'язі, а норовистих - на розв'язках. Під час чищення конюх має стояти збоку від коня вправо до нього, стежити за його поведінкою. Скребницю можна використовувати лише для чищення щітки. Під час чищення забороняється застосування больових прийомів.

7. Обробку спокійних дорослих коней можна проводити в недоузках.

Дорослих, оповоджених, привчених до тренінгу, але не зовсім смирних коней перед обробкою потрібно зафіксувати (накладанням закрутки на верхню губу або вухо, підняттям передньої ноги). Обробку неоповоджених або норовистих коней потрібно проводити тільки в розколі або станку.

### **5.7. Вимоги до підковування та таврування коней**

1. Розчищення копит і підковування коней потрібно проводити у станку для підковування у просторому і світлому приміщенні.

За відсутності станка копита дорослих коней забороняється розчищати на розв'язках.

2. Таврування коня треба проводити у фіксаційному станку.

3. Під час таврування гарячим способом довжина держака тавра має бути не менше ніж 50 см. Руки працівника мають бути захищені відповідними рукавицями.

4. Під час таврування коней із використанням рідкого азоту працівник зобов'язаний використовувати спецодяг та засоби індивідуального захисту для обличчя.

### **5.8. Вимоги до перегону коней**

1. Під час перегону коней потрібно дотримуватися вимог Правил дорожнього руху.

2. Для перегону коней через річки та інші водні перешкоди потрібно вибирати неглибокий брід, з рівним дном, без коренів, корчів та великого каміння.

3. Через залізничні колії тварин потрібно переганяти у спеціально відведених місцях. У туман, дощ або темний час доби тварин треба переводити на поводах не більше ніж по двоє коней на кожного працівника.

4. Переганяти неспокійних коней парувального віку дозволяється тільки під сідлом або за підводою, обладнаною пряслами.

## **6. Вимоги безпеки під час утримання свиней**

### **6.1. Вимоги до догляду за свинями**

1. Під час догляду за свинями працівники, перебуваючи біля тварин, мають бути уважні і уникати безпосереднього контакту з ними.

2. За групою свиней певного віку та статі мають бути закріплені постійні працівники, які ознайомлені з правилами охорони праці під час обслуговування тварин та індивідуальними особливостями свиней.

3. Із зовнішнього боку станків, де перебувають агресивні тварини, мають бути вивішені попереджувальні написи:

- «**Обережно! Злий норів**»,

- «**Обережно! Кусається**»

4. Працівники мають бути забезпечені засобами захисту від можливого нападу тварин (електропоганялками, переносними щитами, захисними циліндрами тощо).

5. На вигульних майданчиках та в літніх таборах годівниці треба розміщувати вздовж огорожі, не дозволяючи заїзд транспорту і вхід працівників у зону перебування тварин.

### **6.2. Вимоги до обігріву тварин**

1. Безпека виробничих процесів під час обігріву молодняка свиней джерелами інфрачервоного випромінювання має забезпечуватися дотриманням зооветеринарних вимог та вимог до експлуатації обладнання.

2. Усі опромінювачі з інфрачервоними джерелами мають експлуатуватися із захисною сіткою з висотою підвіски на відстані за вертикаллю та горизонталлю від вікна випромінювання до поверхні легкозаймистих матеріалів (соломи, дерева, пластмаси тощо) не менше ніж 1 м.

3. Технічне обслуговування, ремонт, очищення опромінювачів і випромінювальних установок та зміну висоти підвішування опромінювачів потрібно проводити тільки після їх повного від'єднання від електромережі і охолодження.

4. На кожному об'єкті, обладнаному випромінювальними установками стаціонарного і пересувного типів, має бути експлуатаційна документація, інструкції з охорони праці, з надання першої допомоги в разі враження електричним струмом, а також захисні окуляри із світлофільтрами або щитки.

5. Не дозволяється використовувати опромінювальні установки з відкритими струмопровідними частинами.

6. Штепсельні розетки для під'єднання опромінювальної установки до мережі повинні мати третій заземлювальний контакт. За відсутності таких розеток потрібно застосовувати апарати захисного вимкнення. У запилених і вологих приміщеннях потрібно ставити герметичні штепсельні розетки зі спеціальним гніздом для приєднання до захисного нульового проводу та ручками з діелектричного матеріалу.

7. Для захисту від надмірного ультрафіолетового випромінювання слід застосовувати відповідні окуляри із захисним склом або інші засоби захисту органів зору.

У разі тривалої роботи ультрафіолетових ламп (під час роботи або одразу ж після опромінення) приміщення потрібно ретельно провентилувати для запобігання накопичуванню озону та окису азоту.

8. У разі прокладання нагрівальних елементів підлоги з електрообігріванням має бути забезпечена гідроізоляція місць прокладки та ізоляція нагрівальних елементів.

9. У приміщеннях з електрообігріванням підлоги потрібно встановити прилад для аварійного від'єднання від електричної мережі.

10. Терморегулятори підлоги з електрообігріванням мають працювати в автоматичному режимі.

11. Підлоги з електрообігріванням мають бути постійно в справному й чистому стані.

### **6.3. Вимоги до догляду за кнурами**

1. Кнурів-плідників слід утримувати в спеціальному свинарнику-кнурнику або окремих, спеціально обладнаних станках загального свинарника.

2. У станках для утримання кнурів годівниці та напувалки потрібно влаштовувати так, щоб працівник міг роздавати корм і наливати воду з боку проходу, не заходячи у станок. Чистити станки і клітки слід за відсутності тварин.

3. Випускати кнурів на прогулянку групами в разі індивідуального утримання забороняється.

4. Переганяти кнурів-виробників й кнурів-пробників мають не менше ніж два працівники.

5. Неспокійних, злобних кнурів і тих, що б'ються, пасти й вигулювати потрібно поодиноці.

Прогулянку таких кнурів слід проводити за допомогою установки для активного моціону, що не потребує перебування працівників серед тварин.

6. На час випасання і прогулянок кнурів працівники мають бути забезпечені переносними щитами розміром не менше ніж 0,5 м × 0,5 м, відрами з водою або водонапірними шлангами для обливання розлючених кнурів та іншими засобами індивідуального захисту.

#### **6.4. Вимоги до штучного осіменіння тварин**

1. Усі приміщення пункту штучного осіменіння, обладнання і територію біля пункту потрібно утримувати в належному санітарному стані. У приміщенні не має бути мух. Не дозволяється вхід до пункту сторонніх осіб.

2. У приміщеннях для парування свиней або взяття сім'я у кнурів для працівників має бути обладнана захисна зона із суцільною огорожею заввишки не нижче ніж 1,4 м (острівки безпеки).

3. Осіменіння свиноматок здійснюють у спеціальних індивідуальних клітках.

4. Переганяти кнурів на пункт штучного осіменіння потрібно скотопрогонами.

5. Під час взяття сперми потрібно одягати халати іншого кольору, ніж ті, в яких проводили ветеринарно-санітарні обробки.

Не можна проводити ветеринарні обробки в манежі й у станку для відбирання сперми.

6. Технікам штучного осіменіння й працівникам, що постійно доглядають плідників, не дозволяється бути присутніми під час болісних для кнура профілактичних і лікувальних процедур, а також під час розчищення ратиць та вкорочення ікл.

7. На робочому місці не дозволяється курити й використовувати пахучі речовини.

8. Щодня після закінчення роботи треба прибирати всі приміщення, мити станки і підлогу.

#### **6.5. Вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів**

1. Вакцинації тварин проводять спеціалісти з ветеринарної медицини, які мають вищу або середню спеціальну освіту, а також під їх керівництвом - помічники ветеринара.

2. Працівники, які мають незначні рани, садна або захворювання шкіри, допускаються до роботи з дозволу медичного працівника, за умови використання ними захисних засобів.

3. Ветеринарні препарати для лікувальних, профілактичних, діагностичних і санітарних заходів слід застосовувати тільки за наявності етикеток та супровідних документів, де зазначено їх найменування, якість, вагу і строк використання. Використовувати препарати, строк придатності яких закінчився, заборонено.

4. Дезінфекційні засоби, отрутохімікати, луги і кислоти треба зберігати в закритих складських приміщеннях у міцній справній тарі з маркуванням, із зазначенням найменування, заводу-виробника, дати виготовлення, строку зберігання, номера партії, маси тощо.

5. Отруйні і сильнодіючі препарати слід зберігати в сейфах або металевих шафах під замком у спеціально відведених приміщеннях. Ця група лікарських речовин підлягає предметно-кількісному обліку в спеціальних журналах.

6. Приміщення, в яких проводиться обстеження і лікування тварин, мають бути обладнані станками для фіксації тварин, забезпечені спеціальними шафами для зберігання апаратури, приладів та інструменту.

7. Відбір тварин для проведення ветеринарно-санітарних заходів треба здійснювати за допомогою спеціальних пристроїв, розколів тощо.

8. Для заспокоєння, знерухомлення тварин із метою забезпечення безпеки працівників треба застосовувати (залежно від показань) нейроплегічні, анальгезивні, міорелаксивні препарати відповідно до вказівок щодо їх застосування.

9. Дезінфекцію треба проводити профілактичну і вимушену (поточну й підсумкову) у разі виникнення інфекційного захворювання.

10. Під час вибору дезінфектанта потрібно враховувати:

- властивість і стійкість збудника інфекції;
- об'єкт дезінфекції (приміщення, вигули, спеціальний одяг тощо);
- можливість перевезення дезінфекційного засобу;
- його дію на людей і тварин;
- температуру, концентрацію і норми витрати дезрозчину;
- швидкість і напрямок вітру (у разі дезінфекції за межами приміщень);
- експозицію й спосіб подавання розчину до об'єкта дезінфекції.

11. Перед проведенням вологої дезінфекції треба від'єднати приміщення від джерел електричної енергії та звільнити від кормів і тварин.

12. Під час проведення дезінфекції і вакцинації з використанням аерозольних генераторів або інших потрібно забезпечити працівників спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального захисту органів дихання та первинними засобами пожежогасіння.

13. Під час проведення дезінфекції території і зовнішніх стін приміщень не можна допускати потрапляння струменя розчину на оголені електричні дроти.

14. Заходити в приміщення під час дезінфекції аерозолями або протягом експозиції знешкодження дозволяється тільки з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту органів дихання та зору.

15. Після закінчення експозиції знешкодження треба відчинити усі вікна та двері, провентилувати приміщення, прибрати підлогу, а все сміття з комахами, що осипалися, знищити.

16. Миття, дезінфекція, газація транспортних засобів і тари мають проводитися в ізольованих камерах, які герметично закриваються, мають пристрої для відведення відходів у відстійник і каналізацію без застосування ручної праці.

17. Камери для миття, дезінфекції та газациї обладнуються самостійною вентиляцією, яка забезпечує провітрювання камер, світловими табло «Не заходити» і «Камера провітрена», зблокованими з вхідними дверима та вентиляцією.

#### **6.6. Вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби**

1. Догляд за тваринами, хворими на заразні хвороби, доручається працівникам, які призначені роботодавцем.

2. До роботи з догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби, допускаються працівники, яким зроблені профілактичні щеплення, які проінструктовані про застережні заходи та правила поводження із зараженим матеріалом, а також про особливості догляду за хворими тваринами.

Працівники віком до 18 років, а також вагітні жінки та жінки, які годують груддю, до цієї роботи не допускаються.

3. У разі виявлення захворювання свиней на заразні хвороби (туберкульоз, бруцельоз, ящур, сказ, сибірка) роботодавець має повідомити про це ветеринарну службу і вжити заходів для ізоляції тварин. У разі виникнення зооантропонозних захворювань потрібно також повідомити медичну службу.

4. Персонал, який доглядає хворих на заразні хвороби свиней, крім спеціального одягу і спеціального взуття, має забезпечуватися санітарним одягом та взуттям, а також засобами індивідуального захисту органів дихання та зору.

5. Одягати будь-який одяг поверх санітарного не дозволяється. Санітарний одяг і взуття видаються тільки на період роботи. Після закінчення роботи одяг знімають, знезаражують і зберігають у спеціальних шафах. Носити санітарний одяг і взуття за межами виробничих приміщень або ділянок роботи з тваринами не дозволяється.

6. Спеціальний одяг і спеціальне взуття підлягають обов'язковій дезінфекції.

7. Не дозволяється вживати їжу, пити воду та курити під час роботи на фермах, де виявлено заразні хвороби.

## **7. Вимоги безпеки під час гужових переїздів та перевезень**

1. Запрягати коней дозволяється лише у справний гужовий транспорт. Гужовий транспорт, який використовується в гірській місцевості, має бути забезпечений додатковим гальмовим пристроєм.

2. Керувати гужовим транспортом та переганяти тварин по дорозі дозволяється працівникам, які досягли 14-річного віку.

3. Працівники, які керують гужовим транспортом, повинні мати знання щодо роботи в складних умовах, знати транспортні маршрути, можливість об'їзду небезпечних зон, виконувати інші вимоги, що стосуються водіїв і пішоходів.

4. Гужовий транспорт має бути обладнаний сидіннями, розміщеними таким чином, щоб кінь не міг дістати їздового задньою ногою.

5. Не дозволяється:

-використовувати гужовий транспорт без гальмівних пристроїв, без ліхтарів у темний час доби та за умов недостатньої видимості;

-залишати на смузді відведення дороги тварин без нагляду;

-переїжджати через залізничні колії та дороги з покращеним покриттям поза спеціально відведеними місцями;

-переміщення автомагістралями і дорогами для автомобілів, якщо поруч є інші дороги;

-виконувати інші дії, що суперечать вимогам Правил дорожнього руху.

6. Під час завантажування і розвантажування гужового транспорту коней потрібно прив'язувати.

7. Коні, зайняті на транспортних роботах, мають бути підковані. До роботи слід допускати здорових коней із хорошим зором.

8. Спускаючись зі схилу, не можна сідати в гужовий транспорт, підтримувати або підпирати його руками, намотувати віжки на руку, тулуб.

9. Під час використання гужового транспорту в темний час доби або за умов недостатньої видимості вози (сани) мають бути облаштовані світловідбивачами відповідно до вимог Правил дорожнього руху.

10. Не дозволяється залишати тварин, запряжених у сільськогосподарське знаряддя, неприв'язаними без їздових навіть у разі нетривалої зупинки.

## **8. Вимоги безпеки під час утримання птиці**

### **8.1. Вимоги до догляду за птицею**

1. У разі тримання птиці в 3-5-ярусних кліткових батареях для обслуговування птиці на верхніх ярусах працівники мають використовувати пересувні візки з гальмовим пристроєм, стійкі підставки, підібрані за зростом працівника. Не допускається ставати або спиратися на конструкції кліткової батареї, кормороздавального пристрою.



У разі тримання птиці в кліткових батареях із кількістю ярусів понад 5 для обслуговування птиці мають застосовуватися стаціонарні майданчики другого рівня (поверху) обслуговування.

2. Працювати з птицею у клітках потрібно за зупинених кормороздавачів, механізмів збирання яєць. Мити, дезінфікувати кліткові батареї слід за знеструмленої електричної мережі.

3. Прибирання кліток має виконуватися спеціальним інвентарем (шкребками, щітками) із використанням засобів індивідуального захисту (захисних окулярів, респіраторів, рукавиць).

4. У разі тримання птиці на решітчастій підлозі знімні щити мають бути без зазорів між рейками понад 30 мм.

5. Елементи решітчастої, сітчастої підлоги та сідала мають бути без задирок, гострих країв, цвяхів, гвинтів, що виступають, тощо.

6. Для запобігання виділенню великої кількості аміаку з підстилки слід застосовувати препарати, що сприяють зв'язуванню аміаку. Через кожні 5-7 днів підстилку обробляють розчином бісульфіту натрію (100-120 г на 1 кв. м підлоги) або ж застосовують суперфосфат у порошку.

7. Для профілактики та лікування хвороб птиці, охорони людей від інфекційних та інвазійних захворювань, спільних для людей і птиці (пташиний грип тощо), суб'єкти господарювання мають забезпечувати проведення комплексу спеціальних заходів, до яких належать дезінфекція, дегельмінтизація, дезінвазія, дезінсекція, дератизація та інші.

8. У разі виявлення інфекційних захворювань у птиці суб'єкт господарювання має повідомити про це ветеринарну службу і вжити відповідних карантинних заходів.

## **8.2. Вимоги до застосування засобів інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювання**

1. Установки з джерелами інфрачервоного випромінювання потрібно експлуатувати із захисною сіткою. Висота підвіски за вертикаллю від вікна випромінювання до поверхні підстилки та горючих предметів має бути не менше ніж 0,8 м, за горизонталлю - не менше ніж 0,25 м.

2. Установки ультрафіолетового опромінення мають бути віддалені від горючих матеріалів не менше ніж на 1 м і не мають зазнавати механічних впливів.

3. У разі застосування установок інфрачервоного випромінювання як засобів локального обігрівання, регулювання температури в зоні перебування птиці має здійснюватися автоматично.

4. На кожному об'єкті, обладнаному випромінювальними установками стаціонарного і пересувного типів, мають бути експлуатаційна документація,

інструкції з охорони праці, з надання першої допомоги у разі враження електричним струмом, а також захисні окуляри із світлофільтрами або щитки.

5. Щоб уникнути ураження очей, забороняється дивитися на ввімкнуте джерело інфрачервоного випромінювання з близької відстані та без відповідних засобів захисту органів зору.

6. Для підйому установок ультрафіолетового та інфрачервоного випромінювання потрібно використовувати лебідкові пристрої.

7. Технічне обслуговування, ремонт і очищення випромінювальних установок та зміну висоти підвішування потрібно проводити тільки після повного їх від'єднання від електромережі й охолодження.

8. Не дозволяється використовувати випромінювальні установки з відкритими струмопровідними частинами.

9. У разі тривалої роботи ультрафіолетових ламп (під час роботи або одразу ж після опромінення) приміщення потрібно ретельно провентилувати для запобігання накопиченню озону та окису азоту.

### **8.3. Вимоги до годівлі та напування птиці**

1. Забороняється доторкатися до робочих органів ввімкнутих кормороздавачів, тягових тросів, натяжних та поворотних роликів (зірочок) тощо.

2. У разі використання канатно-дискових кормороздавачів має бути забезпечене надійне кріплення труб до стійок кліткових батареї, стелі або колон пташника.

3. Під час роботи приводний дозувальний механізм кормороздавача має бути закритий кришкою. Огляд, перевірку натягу троса, зчеплення дисків із приводним колесом, регулювання слід проводити відповідно до вимог експлуатаційної документації.

4. Вузли й елементи кормороздавальної лінії, під час роботи яких можливе виділення пилю, мають бути обладнані місцевою вентиляцією.

5. Пускові пристрої стаціонарних кормороздавальних механізмів мають бути забезпечені чіткими написами, символами, малюнками, що інформують про розміщення загального вимикача, напрямку руху, порядок запуску й зупинки.

6. Перед ввімкненням механізмів кліткової батареї треба подати звуковий сигнал.

7. У разі роботи кормороздавачів в автоматичному режимі працівники мають враховувати, що механізми вмикаються у встановлений час згідно з програмою, тому обслуговувати їх можна тільки після вимкнення електричних пускових пристроїв і головного вимикача.

8. Забиті кормами отвори кормороздавального обладнання слід очищати тільки призначеними для цієї мети чистками.

9. У разі пошкодження скляних балонів, які використовуються як напувалки, не можна збирати осколки незахищеними руками.

#### **8.4. Вимоги до тримання водоплавної птиці з використанням відкритих водоймищ**

1. Для обслуговування птиці на водоймищах працівники мають бути забезпечені стійкими плавзасобами й індивідуальними рятувальними засобами (круги, пояси, жилети) за кількістю працівників, яких передбачається перевозити.

2. Під час вилову птиці працівники мають бути обережні, остерігатися ударів кігтями, дзьобами, захищати руки, обличчя, очі. Вилов птиці слід здійснювати в рукавицях, окулярах закритого типу або герметичних захисних окулярах. Курей потрібно брати за крила або лапи, водоплавну птицю й індиків - лише за крила.

3. Для захисту органів дихання від потрапляння пуху та пилу під час вилову птиці треба застосовувати протипилові респіратори. У разі використання засобів захисту органів дихання слід ураховувати час захисної дії фільтрувальних пристроїв та забезпечувати їх своєчасну заміну.

4. Для витиснення птиці з кліток потрібно використовувати щити, виготовлені з легкого матеріалу. Дверцята клітки мають бути закріплені у відкритому положенні.

5. Для вилову птиці, яку тримають на підлозі, слід користуватися щільною шторою, закріпленою на скобах, вбудованих у стіну.

Не допускається кріплення штори до елементів технологічного обладнання, вікон тощо.

#### **8.5. Вимоги до догляду за страусами**

1. До обслуговування страусів допускається персонал, ознайомлений з особливостями їх поведінки, навчений правил охорони праці під час роботи з ними. Забороняється в'їзд транспорту в секції та вольєри із страусами, входити в секції і вольєри стороннім особам без супроводу осіб, що безпосередньо обслуговують птицю.

2. Перед тим як переганяти страусів з однієї секції (боксу) в іншу чи випускати з приміщення у вольєри, двері приміщення і секцій потрібно повністю розчинити і зафіксувати, забезпечуючи вільний прохід птиці.

3. Не дозволяється приводити з собою в загони чи приміщення, у яких тримаються страуси, собак або інших тварин, видавати гучні звуки, робити різкі та агресивні рухи, завдавати птахам болю, стояти на шляху їх переміщення.

Особливої обережності під час обслуговування страусів потрібно дотримуватися в репродуктивний період.

4. Під час проведення робіт із дорослими страусами (переведення в інше місце, завантаження в транспортні засоби, проведення лікувально-профілактичних заходів тощо) для заспокоєння птаха застосовують спеціальний гак завдовжки не менше ніж 2 м, за допомогою якого його голову притискають до землі, а потім на неї надівають світлонепроникний каптур.

#### **8.6. Вимоги до збирання яєць, транспортування яєць і птиці**

1. Перед ввімкненням транспортерів для збирання яєць треба перевірити технічний стан натяжної і приводної станцій, положення стрічки, кріплення натяжного ролика, кронштейнів яйце накопичувального столу і за потреби здійснити їх регулювання або ремонт.

2. Ремонт і регулювання натягу стрічки транспортера для збирання яєць слід робити тільки за вимкненого електродвигуна приводної станції.

3. Приводні станції транспортерів для транспортування яєць мають бути захищені огороженням.

4. Не допускається регулювати робочі органи, поправляти штампувальний пристрій, викочувати руками застряглі яйця під час роботи яйцесортувальної машини.

5. Під час переміщення тари з птицею або яйцями машинами і механізмами з вилковим телескопічним захоплювачем вантаж має розміщуватися на вантажозахоплювальних пристроях рівномірно, без перекошення.

6. Під час переміщення вантажу за допомогою стропів останні повинні мати рівномірний натяг.

7. Під час використання підвісної дороги її завантаження має відповідати вантажопідйомності, водночас візок підвісної дороги має бути встановлений на мінімальній висоті від підлоги.

8. Під час перевезення вантажу ручними візками маса вантажу не має перевищувати вантажопідйомності візка.

9. Ящики з птицею і яйцями слід піднімати і переносити тільки удвох. Для навантаження в транспортні засоби мають бути передбачені трапи або майданчики з поручнями.

#### **8.7. Вимоги до інкубації яєць**

1. Під час просвічування яєць на столі-овоскопі треба встановлювати затемнювальні штори.

2. Під час роботи на ovosкопі, опромінення яєць і курчат ультрафіолетовими променями працівники мають користуватися захисними окулярами.

3. На підлозі біля щита управління інкубаторами мають бути діелектричні килимки.

4. Інкубаційні лотки мають вільно входити в інкубаційні візки чи поворотні механізми.

5. Під час експлуатації інкубаторів потрібно стежити за справністю і надійністю кріплення дверних навісів, передніх і задніх упорних планок, систематично перевіряти затягнення болтів барабанів на валу. Оглядаючи інкубатор, слід використовувати стійку підставку.

6. Вибірка молодняку з вивідних інкубаторів має виконуватися в захисних окулярах і респіраторі, що захищають від пуху, пилу тваринного походження тощо.

7. Інкубатори і вивідні шафи перед миттям і дезінфекцією мають бути від'єднані від електромережі. Для освітлення внутрішнього простору інкубатора треба користуватися переносними лампами.

### **8.8. Вимоги до забою птиці**

1. Забій птиці слід здійснювати в санітарно-забійних пунктах (для господарчих потреб) або спеціальних забійних цехах.

2. У забійних цехах мають бути механізовані процеси забою, транспортування, теплової обробки, видалення оперення, патрання, охолодження, маркування тушок, пакування та укладення у тару, збирання мокрого пір'я, його сушіння та вивантаження із сушильних барабанів, переробки нехарчових відходів.

3. Забійний конвеєр має бути добре освітлений, обладнаний вентиляцією, небезпечні місця огорожені.

4. Не дозволяється перебування сторонніх осіб у зоні дії конвеєра. Перед пуском конвеєра треба подати звуковий сигнал.

5. У разі ручного патрання тушок поверхня столу має бути рівною, без задирок і гострих кутів, а ножі - з виступом на рукоятці для запобігання зісковзуванню рук.

6. У забійному цеху ділянки сортування та пакування тушок мають бути ізольовані від ділянок забою і обробки птиці, сушіння пера.

### **9. Вимоги безпеки в бджільництві**

1. До виконання робіт з обслуговування бджолиних сімей допускаються спеціально навчені працівники, яким виповнилося 18 років, які за станом здоров'я можуть виконувати такі роботи та не мають алергії на укуси бджіл.

2. Роботи з обслуговування бджолиних сімей потрібно виконувати з використанням відповідного спецодягу, спецвзуття та засобів індивідуального

захисту органів дихання та обличчя, а також димаря. Димар має перебувати у справному стані та бути заправленим.

3. Працюючи з димарем, треба дотримуватися правил пожежної безпеки.

4. Вулики потрібно встановлювати без перекошень, які можуть спричинити їхнє падіння.

5. Під час проколювання отворів у рамках треба використовувати упори, щоб унеможливити травмування працівника свердлом або шилом.

6. Під час роботи з бджолами у зимівнику потрібно використовувати ліхтарі та світильники з червоними світлофільтрами.

7. Під час огляду та оброблення бджолиних сімей бджоляру не дозволяється робити різких рухів, використовувати парфюмерно-косметичні засоби і речовини із сильним запахом.

8. Трапи і підмостки, які використовують під час вантажних робіт у бджолярстві, мають бути сухими і неслизькими.

9. Забороняється перевозити людей у кузові транспортного засобу одночасно з бджолами.

10. Відчиняти борти транспортних засобів із розміщеними у них вуликами мають два працівники.

11. Переносити вулики в заглиблений зимівник і виставляти їх із зимівника треба по спеціальним трапам або за допомогою бокових ручок сходовим маршем. Кут нахилу трапа і маршу не має перевищувати 30°.

12. У разі зберігання бджолиних сімей без стелажів їх потрібно розміщувати у зимівнику на твердій підлозі або настилі.

Висота штабелювання вуликів має бути не більше ніж 2 м, ширина проходу - не менше ніж 0,8 м. У рядах вулики потрібно установлювати впритул один до одного.

13. Нагрівальні прилади з розміщеними на них пароутворювачами або вмістищами для нагрівання ножів для розпечатання стільників треба встановлювати на теплоізоляційній підставці на відстані не менше ніж 1 м від легкозаймистих предметів.

14. Електричні ножі для розпечатування стільників повинні мати теплоізоляційні підставки, а під час перерви в роботі їх потрібно від'єднувати від електричної мережі.

15. Не дозволяється торкатися ротора медогонки до його остаточного зупинення.

16. Переробляння воскової сировини та інші роботи з використанням відкритого вогню треба проводити у спеціально відведеному місці.

17. Під час збирання бджолої отрути отруто приймальні пристрої потрібно виймати з вулика не раніше ніж через 15-20 хв після їх вимкнення і заспокоєння бджіл.

18. Зскрібати отруту з отруто приймальних пластин потрібно за допомогою лека, закріпленого у спеціальному тримачі. Роботу треба проводити у витяжній шафі з використанням спецодягу та засобів індивідуального захисту.

19. Збирання маточного молочка, прополісу з полотнянок і сушіння квіткового пилку потрібно здійснювати в окремому приміщенні, обладнаному припливно-витяжною вентиляцією.

### Контрольні питання

1. Які види подій призводять до нещасних випадків з важкими наслідками в АПК?
2. Який основний нормативно-правовий акт, на сьогоднішній час регламентує вимоги безпеки до виробничого обладнання, експлуатації сільськогосподарської техніки та утримання тварин у сільськогосподарському виробництві?
3. Який перелік вимог визначено правилами охорони праці у сільськогосподарському виробництві?
4. Як поділяються обладнання за призначенням, влаштуванням у технологічних процесах різної промисловості?
5. Що потрібно знати в алгоритмі для кожного робочого місця?
6. Що таке робоче місце?
7. Що таке робоча зона?
8. Які вимоги безпеки до виробничого обладнання та організації робочих місць?
9. Які вимоги безпеки під час експлуатації сільськогосподарської техніки?
10. Які вимоги безпеки під час приготування кормів?
11. Що не дозволяється при роботі з подрібнювачами?
12. Які вимоги безпеки під час навантаження, транспортування та роздавання кормів?
13. Які вимоги безпеки під час транспортування, перегону та випасання тварин?
14. Які вимоги безпеки під час прибирання, видалення, оброблення та зберігання гною?
15. Які вимоги до утримання бугаїв та взяття сперми?
16. Які вимоги до осіменіння корів і телиць?
17. Які вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів?
18. Які вимоги до доїння корів та первинної обробки молока?

19. Які вимоги до обігріву тварин?
20. Які вимоги до догляду за кіньми?
21. Які вимоги до доїння кобил?
22. Які вимоги до догляду за жеребцями-плідниками?
23. Які вимоги до осіменіння кобил, зберігання та транспортування сперми?
24. Які вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби?
25. Які вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів, ветеринарної обробки й чищення коней?
26. Які вимоги до підковування та таврування коней?
27. Які Вимоги до перегону коней?
28. Які вимоги до догляду і обігріву за свинями?
29. Які вимоги до догляду за кнурами?
30. Які вимоги до штучного осіменіння свиней.
31. Які вимоги до проведення ветеринарно-санітарних заходів?
32. Які вимоги до догляду за тваринами, хворими на заразні хвороби?
33. Які вимоги безпеки під час гужових переїздів та перевезень?
34. Які вимоги до догляду за птицею?
35. Які вимоги до застосування засобів інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювання?
36. Які вимоги до годівлі та напування птиці?
37. Які вимоги до тримання водоплавної птиці з використанням відкритих водоймищ?
38. Які вимоги до догляду за страусами?
39. Які вимоги до збирання яєць, транспортування яєць і птиці?
40. Які вимоги до інкубації яєць і до забою птиці?
41. Які Вимоги безпеки в бджільництві?

### Список літератури

1. Агєєв Є.Я. Основи охорони праці: Навч.-метод. посіб. Львів: Новий Світ – 2000, 2016. 404 с.
2. Войналович О. В. Охорона праці в галузі: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 694 с.
3. Гогіташвілі Г.Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В.М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч.посіб. Київ: Знання, 2007. 367 с.



4. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці: Підручник. Львів: УАД, 2006. 336 с.
5. Запорожець О.І. та ін. Основи охорони праці: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с.
6. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці: Курс лекцій: Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.
7. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. Київ: Університет «Україна», 2009. 295 с.
8. Ткачук К.Н. та ін. Основи охорони праці: Підручник. 3-є вид. Київ: Основа, 2011 – 480 с.
9. Vojnalovich O.V. Aktual'ni zavdannja derzhavnogo nagljadu ta kontrolju z ohoroni praci v sil's'komu gospodarstvi / O.V. Vojnalovich// Problemi ohoroni praci v Ukraini. Zbirnik naukovih prac'. – K.: NNDIPBOP. – 2011. – № 21. – 168 p.
10. Єсіпенко А. Rozroblennja pereliku profilaktichnih zahodiv shhodo polipshennja stanu bezpeki, higieni praci ta virobnichogo seredovishha / А. Єсіпенко // Na dopomogu specialistu z ohoroni praci, 2012. №4. S. 36-40.
11. Novak T.S. Do pitannja zabezpechennja prava na ohoronu praci u sil's'komu gospodarstvi / Novak T.S. // Visnik Akademii advokaturi Ukraini. – 2012. – Chislo 3 (25). – S. 228-230.

### **Навчально-методичне забезпечення**

1. Сколоздра С. В., Чайковський Б.П. Посібник для вивчення дисципліни “Охорона праці в тваринництві” Львів – 2010 С-266.
2. Чайковський Б.П., Шалько А.В., Ярошович І.Г., Занічковська Л.В., Павлик Н.І., Грималюк Б.Т. Методичні вказівки для проведення лабораторних занять з нормативної дисципліни Основи охорони праці на тему: «Електробезпека». – Львів, 2013. – 38 с.
3. Чайковський Б.П., Шалько А.В., Ярошович І.Г., Грималюк Б.Т., Павлик Н.І. Методичні вказівки для проведення лабораторних занять з нормативної дисципліни Основи охорони праці на тему: «Первинні засоби пожежогасіння». – Львів, 2014. - 31с.
4. Чайковський Б.П., Ярошович І. Г., Занічковська Л.В., Грималюк Б.Т., Павлик Н.І., Шалько А.В., Шпиль І.В. Методичні вказівки на тему: «Основні положення Закону України "Про охорону праці" за редакцією 2002 року» – Львів, 2014. – 63 с.
5. Чайковський Б.П., Ярошович І. Г., Микичак Б. М., Шалько А.В., Ярошович Т.С., Шпиль І.В. Методичні вказівки для проведення лабораторних занять з нормативної дисципліни "Основ охорони праці" на тему " Засоби

індивідуального захисту від шкідливої дії виробничих факторів, їх вибір". – Львів, 2015. – 22 с.

6. Ярошович І. Г. Лекція на тему: «Правові та організаційні основи охорони праці.» - Львів, 2014. – 28 с.

7. Ярошович І.Г. Лекція на тему: « Безпека праці під час заготівлі, приготування та роздачі кормів» Львів, 2015. – 28 с.

8. Ярошович І.Г., Чайковський Б.П., Микичак Б.М., Ярошович Т.С., Шалько А.В., Гордійчук Л.М., Білаш Ю.П. Навчальний посібник з навчальної дисципліни «Охорони праці» на тему «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.» – Львів, 2016. 110 с.

9. Ярошович І.Г., Чайковський Б.П., Микичак Б.М., Ярошович Т.С., Навчальний посібник з навчальної дисципліни «Основи охорони праці» на тему «Вентиляція, опалення та кондиціонування виробничих приміщень» – Львів, 2017. 61 с.

10. Ярошович І.Г., Чайковський Б.П., Микичак Б.М., Ярошович Т.С., Гордійчук Л.М., Шалько А.В. Навчальний посібник з дисципліни "Основи охорони праці" та "Охорона праці в галузі" на тему «Навчання та інструктажі з охорони праці – Львів, 2018. – 50с.

11. Ярошович І.Г., Чайковський Б.П., Микичак Б.М., Ярошович Т.С., Гордійчук Л.М., Шалько А.В. Навчальний посібник з нормативних дисциплін "Основи охорони праці" та "Охорона праці в галузі" на тему: «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять". – Львів, 2019. – 54 с.

### **Основні законодавчі та нормативно-правові акти**

1. Закон України " Про охорону праці"- 2002р.
2. НПАОП 01.0-1.02-18 "Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві".
3. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15

4. НПАОП 0.00-4.01-08 «Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту»
5. ДСН і П 0.03-3.248-14 «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»
6. ДСН 9.9.5.035-99 «Безпека праці з мікроорганізмами 1-2 групи патогенності».
7. ДСТУ EN 140 – 04 «Засоби індивідуального захисту органів дихання. Півмаски і чверть маски».

### **Інформаційні ресурси**

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
2. <http://www.mns.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
3. <http://www.social.org.ua> Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
4. <http://base.safework.ru/iloenc> Енциклопедія з охорони та безпеки праці МОП (На російській мові)
5. <http://base.safework.ru/safework> Бібліотека безпеки праці МОП (На російській мові)
6. <http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
7. <http://www.ohoronaipraci.kiev.ua> Фаховий журнал з охорони праці

